

cu instituțiile de învățământ" — Vasile Ursu, Piatra Neamț; „Relația muzeului cu mass-media locale" — Alexa Mircea, Giurgiu; „Activitatea secției relații cu publicul din cadrul Muzeului de istorie Bacău" — Veronica Cernat, Bacău; „Expoziția pedagogică — O călătorie în jurul lumii" — Dana Bălănescu, Reșița; „Observații privind structura publicului vizitator la secția de istorie a Muzeului Național al Bucovinei în perioada 1988—1989" — Paraschiva Batariuc, Suceava; „70 de ani de înființarea Muzeului Municipal Dej" — Emil Lazăr, Dej; „Contribuția mass-media locală la apropierea tinerei generații de viața cultural-științifică a Muzeului Național al Bucovinei" — George Ostafi, George Burac, Suceava; „Avantajele pedagogice ale Planetarului în fixarea și consolidarea cunoștințelor de orientare" — Mihai Enescu, Constanța; „Corelația muzeu-școală, cerință a competitivității muzeale" — Camelia Cristofor, Iași; „Raportul de comunicare cu publicul la Muzeul Poni-Cernătescu" — Monica Nănescu, Iași; „Creativitatea și cultivarea acesteia în muzeul tehnic" — Elena Scutariu, Iași; „Valoarea educativă a unui planetariu" — Zeanova Catargiu,

Suceava; „Muzeul științei și tehnicii Ștefan Procopiu — posibilitate de cunoaștere a savanților români" — Viorel Ciobanu, Iași.

Ziua a doua a colocviului a fost consacrată excursiei de documentare care a inclus în traseu vizite și dezbateri la monumente medievale, case memoriale și muzee din județul Suceava. Dintre obiectivele incluse în program menționăm: mănăstirile și bisericile de la Putna, Sucevița, Dragomirna, Veroneț, Rădăuți, Muzeul tehnicii populare de la Rădăuți, Muzeul „Ciprian Porumbescu", Casa memorială „Ciprian Porumbescu", salina Căcica ș.a.

În concluzie, prin problematica amplă a problemelor abordate în timpul susținerii comunicărilor, a discuțiilor purtate pe marginea acestor materiale, colocviul național de pedagogie muzeală, manifestare științifică de prestigiu, a constituit un succes, devenind o manifestare a generalizării experienței înaintate și de rapidă comunicare a rezultatelor obținute de instituțiile muzeale din țara noastră.

OLGA ȘTEFANOVCI

VIRGILIU Z. TEODORESCU, „ARCUL DE TRIUMF"

În seria „Patrimoniu istoric și militar", Editura Militară publică monografia monumentului „Arcul de Triumf" din București, semnată de cunoscutul istoric Virgiliu Z. Teodorescu.

Bazându-se pe o documentație bogată, depistată cu efort îndelung, din fondurile Arhivelor Statului, instituție unde își desfășoară prodigioasa activitate, autorul ne relatează în succesiune toate etapele construcției acestui monument, care, din cauza unor împrejurări nefavorabile, s-au desfășurat cu multe intermitențe din anul 1921 până în 1936.

La începutul cărții ne sunt prezentate succint arcurile de triumf bucureștene cu o existență temporară, înălțate anterior celui actual — 1838, 1859, 1878, 1906 și 1918 — monumente cinstind memoria unor importante evenimente din istoria patriei. Apoi, autorul ne redă amănunțit cum serbările încoronării, care urmau să aibă loc în 1922 la București și Alba Iulia, au determinat guvernul de atunci să aprobe de urgență în anul precedent înălțarea Arcului de Triumf din Capitală, simbol al făuririi statului național unitar român. Proiectul și execuția au fost încredințate direct arhitectului Duiliu Marcu. Chiar atunci un mănunchi de artiști — printre ei Th. Pallady, G. Petrașcu, C. Ressu, Fr. Șirato, C. Medrea, M. Bunescu — și intelectuali, impulșionați de Oscar

Han, au protestat cerând instituirea unui concurs. Protestul a fost difuzat de presa vremii și comentat îndeosebi de cotidianul „Dimineața" (13, 16, 23 noiembrie și 15 decembrie 1921), dar fără rezultate.

Urgența a determinat arhitectul să propună o soluție provizorie, ceea ce s-a acceptat și, în consecință, s-a trecut la execuția monumentului în mare grabă, în parte cu materiale ușoare (paianță), cu un grad mic de rezistență la intemperii. De asemenea, s-au dat termene scurte artiștilor solicitați să realizeze sculpturi în ipsos (înălțime 5,30 m) ce aveau să împodobească baza monumentului (Ostașul român de Fr. Stork, Ostașul dac de Oscar Spaethe, Ostașul lui Mircea cel Bătrân de Cornel Medrea, Ostașul lui Ștefan cel Mare de Dimitrie Paciurea, Ostașul lui Mihai Viteazul de Alexandru Severin, Pandurul lui Tudor Vladimirescu de Ion Jalea, Dorobanțul independenței de Ion Iordănescu și Ostașul Unirii de Dumitriu Mățăoanu) toate apoi distrugându-se din cauza intemperiilor și vicisitudinile vremii. Cu ocazia festivităților, Ostașul lui Mihai Viteazul de Alexandru Severin îi lipsea capul, artistul mutilând personajul în urma unei controverse cu arhitectul, ulterior negând această dispută („Adevărul", 18 octombrie 1922, „Hiena", 22 octombrie 1922, „Epoca", 3 noiembrie 1922).

Apoi, autorul ne relatează detaliat cum monumentul a trecut între anii 1923—1925 de la un beneficiar la altul — Primăria Capitalei, Ministerul Cultelor și Artelor, Ministerul Lucrărilor Publice — fiecare încercând cu mijloace modeste să continue lucrările.

Trecut în 1927 în grija Ministerului Agriculturii și Domeniilor, acesta a intenționat să pornească lucrările, dar din nou apar opinii contradictorii: unii pentru dărâmare, întrucât Al. Tzigara Samurcaș proba cu fotografii că este aproape identic cu cel al lui Laloux din Franța („Ultima oră”, 17 ianuarie 1929), alții, pentru refacere. Izbândesc să convingă ministerul cei ce militau pentru refacerea lui, în schimb nu se întreprinde practic nimic.

Din 1930, ajuns sub tutela Ministerului Armatei din nou se reia discuția asupra soartei viitoare a Arcului de Triumf, re izbucnită în presă, datorită opiniei ferm negative a directorului Muzeului de artă națională, Alexandru Tzigara Samurcaș, opinie la care s-au alăturat, adăugăm noi, mai târziu Martha Bibescu („Dreptatea”, 6, 11, 13 februarie 1931), Romulus Dianu („Curentul”, 17 februarie 1931) și Oscar Han („Curentul”, 26 iulie 1933), cei mai îndârjiți susținători ai demolării lui.

După consultarea mai multor comisii de specialitate, Ministerul a constatat că în eventualitatea demolării acestei construcții „lucrările ar fi necesitate niște cheltuieli care ar fi fost puțin inferioare celor necesare continuării lucrărilor de finisare a fațadelor prin înlocuirea veșmântului provizoriu de stucatură cu cel definitiv din piatră”. Dar strădania Ministerului Armatei se oprește la acest stadiu.

Mai trec câțiva ani și în 1933 Arcul de Triumf ajungea sub protecția Ministerului de Interne, iar din 1934 din nou în cel al Ministerului Apărării (a început colectarea de bani printre cadrele militare) până în 1935, când a ajuns în seama Ministerului Cultelor și Artelor, însărcinat de Consiliul de Miniștri să ducă la bun sfârșit lucrarea, punându-i la îndemână și ceva fonduri. În 1936, arhitectul Petre Antonescu a propus o nouă variantă pentru finisarea exteriorului, față de prima realizată în

stucatură, care fiind aprobată s-au pornit lucrările. De această dată s-a apelat, pentru sculpturile decorative în basorelief ce urmau să înfrumusețeze Arcul de Triumf, la Constantin Baraschi, Mac Constantinescu, Mihai Onofrei, Cornel Medrea, Alexandru Călinescu și Ion Jalea.

De acum multitudinea datelor despre derularea lucrărilor monumentului abundă până la detalii, consemnându-se diversele comenzi de materiale și prețuri, în special cele acordate artiștilor plastici consemnați mai sus și a altora care au realizat desenele pentru o serie de elemente decorative, făcându-ne cunoscut toate cheltuielile până când Arcul de Triumf a fost inaugurat la 1 Decembrie 1936, ziua Unirii tuturor românilor.

În continuare, autorul ține, apoi, să ne facă cunoscute instituțiile însărcinate cu grija monumentului până în prezent, maltratările sculpturilor în timpul regimului comunist și ce a urmat după 1990 pentru revenirea la forma inițială.

Cartea se încheie dezvoltând o propunere a autorului de cum ar trebui îngrijit și gospodărit monumentul în viitor. El susține că edificiul ar trebui trecut în administrarea Muzeului Militar Național, întrucât „*cele două corpuri cu câte trei niveluri, locurile de odihnă de la scări și aticul închis, toate se constituie într-un spațiu util în care se poate proceda la o valoroasă amenajare muzeistică*”, oglindind „*trecutul de lupte și jertfe al acestui popor*”.

Mai mult, opinează că „*într-o etapă viitoare se poate preconiza un tunel de legătură care să ofere acces direct, fără ca traficul rutier să mai fie stîngherit*”.

Autorul Virgiliu Z. Teodorescu a reușit pe deplin să prezinte minuțios istoricul Arcului de Triumf, sub toate aspectele, de-a lungul anilor construcției lui, printr-o bogată documentație. În plus, o latură inedită a volumului constă în propunerea argumentată ca aici să funcționeze un muzeu, opinie credem realizabilă și cu rezultate pozitive din partea unui muzeu conștient de rolul asumat în acest caz.

PETRE OPREA